

Dr. P
ama-ticles

Llibert

Gemma Brió Zamora

comanegra
Institut del Teatre

Llibert

rama-ticles

Dramatúrgia contemporània

© del text: Gemma Brió Zamora, 2012
© del pròleg: Alfredo Sanzol, 2018
© del text «Con un par (o varios)»: Marcos Ordóñez, 2014
© d'aquesta edició: Editorial Comanegra / Institut del Teatre, 2018

Editorial Comanegra
Consell de Cent, 159
08015 Barcelona
www.comanegra.com

Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona
Direcció general: Magda Puyo
Plaça de Margarida Xirgu, s/n
08004 Barcelona
www.institutdelteatre.cat

Direcció de la col·lecció: Carles Batlle, Marina Laboreo
Disseny de col·lecció: Maria Mestre
Disseny de cobertes: Virgínia Pol
Maquetació: Víctor García Tur
Correcció: Núria Puyuelo
Impressió: BookPrint Digital

ISBN (Comanegra): 978-84-17188-48-1
ISBN (Diputació de Barcelona): 978-84-9803-834-7
Dipòsit legal: B 14023-2018

Llibre local = Lector compromès

Aquest és un llibre publicat amb el segell **Llibre local**, que garanteix que el 100% de la seva elaboració –des del disseny fins a la impressió– s'ha dut a terme per professionals i empreses del nostre país. Amb la seva compra has contribuït a crear llocs de treball dignes al teu entorn, a assegurar que cap impost no fugi a l'estranger i a minimitzar el seu impacte ambiental, entre altres beneficis.

Visita **llibrelocal.cat** per conèixer millor aquesta iniciativa.

Queden rigorosament prohibides i es sotmetran a les sancions establertes per la llei: la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, inclosos els mitjans reprogràfics i informàtics, així com la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec públic sense autorització de l'Editorial Comanegra. Adreceu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

Llibert

Gemma Brió Zamora

Pròleg d'Alfredo Sanzol

Premi Butaca 2014

Diputació
Barcelona | Institut del Teatre

comanegra

Índex

Pròleg	
Alfredo Sanzol	9
Llibert	13
Orígens	
Gemma Brió Zamora	75
Alguns apunts sobre el text	
Gemma Brió Zamora	79
Carta a l'equip	
Gemma Brió Zamora i Norbert Martínez	87
Con un par (o varios)	
Marcos Ordóñez	91

Pròleg

Alfredo Sanzol

Aquesta és una obra que parla de la mort, de la mort més dolorosa, que és la mort d'un fill. La paradoxa és que es tracta d'una obra que dona vida. Ajuda a donar llum a la consciència. Accelera la respiració i purifica les idees. Aparta allò superflu i ens posa en contacte amb allò essencial. *Llibert* és una obra per la qual sento un intens respecte. És una obra que s'aixeca amb la dignitat del que és pur, perquè intenta donar forma a un dolor tan gran que ho posa absolutament tot en dubte: des de la pròpia existència fins a tot l'aparell ètic i ideològic que ens organitza. L'obra s'atura i assenyala el lloc en el qual un ésser humà ha de prendre la decisió de deixar morir el seu fill. No és una cosa innominable, això? Sí.

La Gemma Brió ha donat forma a allò invisible que no volem veure ni imaginar. El seu dolor i el de la seva parella, també el dolor de la família i els seus amics. Aquest dolor que no deixa res lliure és precisament del que ens parla *Llibert*. Els moments d'humor produeixen una admiració i un respecte que ens fan agafar consciència de la nostra fragilitat. Com pot ser que això

ens doni una fortalesa infinita? Tota l'obra dirigeix la mirada cap al funcionament incompreensible de l'univers. És així. La Gemma Brió fa de mèdiu amb tot allò que no volem veure. Dibuixa els ossos d'aquesta societat que aguanta una pell que permet patir menys a un gat que a un nadó que acaba de néixer. Ningú pot dir que no sigui veritat. Què en fem, d'això? Es pot mirar cap a una altra banda? Algú pot obrir la boca i dir que la vida íntima i la vida pública són diferents? Algú pot obrir la boca i dir que fer lleis no és cosa nostra?

Llibert és una obra que desperta. Com les grans tragèdies. Amb tota la immensitat que contenen les grans tragèdies. Ara sento el soroll del tirallet i veig el nen al seu bressol. Estic veient el pare que espera. Ho estic veient tot. I, a més, estic entenent el dolor. Ploro. Ara. Són les llàgrimes que acompanyen la mort digna d'un nen anomenat Llibert. Soc l'amic, però també soc el ciutadà, que pren consciència de la impossibilitat ètica de mirar cap a una altra banda. Éssers humans que es donen la seva llei. Innocents en el dolor. Força nascuda de les cendres de l'esperança. Gràcies, Gemma.

Libert

Hi ha molta gent a qui dec aquesta obra. Primer de tot, a la meva mare, Àngels Zamora, perquè és qui em va donar el verí del teatre i crec que ella tampoc n'ha trobat mai l'antídot. A la Rosa Boladeras, per ser l'amiga i l'espurna. A la Mar Orfila i la Tàtels Pérez, les meves meravelloses *llibertàries*, pel seu amor incondicional, el seu talent, la seva generositat i per estar sempre juntes. Al meu amor i director de l'espectacle, Norbert Martínez, per la seva creativitat desbordant en la posada en escena i perquè durant el procés d'escriptura sempre va mantenir la seva mirada lluminosa. Al meu pare, inspirador de la meva revolució, sense el qual aquesta obra tindria un aire molt menys *llibertari*. I a l'Enric Nolla, el meu mestre, per la seva ajuda imprescindible, els seus consells i la seva confiança.

Però l'obra parla d'un nen que neix i mor a l'UCI neonatal d'un hospital públic i l'acció transcorre en plena crisi i en plenes retallades de l'estat del benestar. Aquest text és un homenatge a tots els professionals que s'hi deixen la pell, que treballen amb passió i rigor perquè tothom tingui la millor sanitat, que creuen en la dignitat humana i que tenen cada vegada unes condicions més precàries. I és també una denúncia al Govern espanyol i a la Generalitat, que no creuen en la dignitat humana, que deixen milions de famílies sense recursos per a la dependència i venen la sanitat pública al millor postor. Espero que els nens i nenes de febles plors de totes les UCI de neonatologia aviat puguin plorar a plens pulmons i cridar-los ben fort: «La sanitat és un dret, no un negoci!».

A en Caïm, l'esperança d'un món feliç

Obra de teatre per a dues actrius i una cantant.

JO és **ADA**
TU és **ETNA**

PRIMER ACTE

I. Sala d'espera

Una sala d'espera.

Jo: Espero, esperar, estic esperant, jo espero, tu esperes, ell espera, esperança, sala d'espera, espera, espera, espera... qui espera desespera. Espera, espera, espera, espera... si dius molts cops la paraula *espera* perd tot el seu sentit, espera, espera, espera, espera... si veus molts cops una sala d'espera també perd tot el seu sentit, podria ser qualsevol cosa, una casa, un prat verd... o... no... una casa vella, a Rellinars... amb molt de sol, amb la seva feixa, els seus quatre nens cridant a la piscina inflable, el seu llit elàstic de Decathlon, el seu gosset bordant a les tortugues i el silenci de fons... esperant... i el cant de les cigales, esperant... Sala d'espera, sala d'espera, sala d'espera... És clar, la sala d'espera també pot ser una sala d'espera, on hi ha gent, molta gent, sí, a la sanitat pública cada vegada més, però fem-ho bonic, va... només hi haurà qui jo vulgui... dues persones: una que canta, sense la qual no em sortirien les cançons, i la meva amiga, l'Etna, la que sempre ha estat al meu costat i sense la qual no em sortirien les paraules. Ah! I tu (*referint-se a una persona del públic*), que m'escoltes.

2. Vídeo

Idil·li d'un pare, una mare embarassada i un nen petit: un predicador positiu. Una panxa que va creixent. Amics. Altres panxes que creixen. Cervesa sense alcohol. Una agulla grossa que punxa una panxa. Moments de tensió. Alegria. Pensant noms de nen... Glamur amb panxa. Més amics i cervesa sense alcohol. Pensant noms de nen... Platja, estiu, nens, riures, piscines, sol. Pensant noms de nen... Roba i coses de nen, trastos. Estrès. Tardor. Música francesa. Panxa molt grossa. Cansament. Més amics. Nen petit fent petons a la panxa embarassada. Panxa molt grossa a la banyera. Menjant amb voracitat. Pensant noms de nen... Ja el tenim! «Et diràs Llibert». Un padrí i un padrí: dos padrins. Peus inflats. Nen petit posant les botes als peus inflats. Alegria i cansament. Panxa molt grossa i nen al col·legi electoral, al Museo del Prado, al teatre, al concert de La Shica, al circ. Contraccions. Alegria. Circ. Contraccions. Alegria. Circ. Contraccions. Alegria. Circ. Contraccions. Por. Contraccions. Por. Dolor. Nàusees. Batec cardíac. Dolor. Nàusees. Batec cardíac. Por. Cesària urgent! Quiròfan. Por. S'atura el batec cardíac. Cesària. Urgentíssima! Urgentíssima! Plors. Por. Crits. Plors. Por. Crits...

3. Diàleg confús

Jo: Ho has preguntat o no? No has tingut collons de preguntar-ho, oi...? No... sí... sí, sí, sí que ho has preguntat... Com ha anat? (*Està confusa, comença a prendre consciència de què ha passat, comença a recordar.*) El nen és viu?

Tu: Sí.

Jo: Sí.

Tu: Ada, se l'estan mirant els pediatres, perquè l'han hagut de reanimar.

Jo: No pregunto res més del nen. Per què no has preguntat res més del nen? M'han arreglat la cicatriu de la cesària anterior?

Tu: Sí, Ada. Te l'hem tornat a fer. T'ha quedat molt bé.

Jo: Però què dius? Què cony preguntes? No pregunto res més. Se l'estan mirant, no et poden dir res. Quan va néixer en Caïm, també el van explorar els pediatres abans de poder-lo veure...

Tu: Ada, t'has d'acabar de despertar...

Jo: A en Caïm també li va baixar el batec cardíac durant el part. No crec que en Llibert es pugui morir, no...?

Tu: ...

Jo: No. Segur que no, t'ho haurien dit... Segur que està bé... Va, tranquil·la, has d'estar tranquil·la i esperar! Estic en *stand-by*, en espera, no penso en res, estic concentrada... Només has de tenir paciència, això és el millor per al nen i, quan estigui bé, te'l portaran. (*Pausa.*) Espero... (*Pausa curta.*)

Tu: Ada, has tingut una ruptura uterina.

Jo: Què?

Tu: Ada, el nen s'ha quedat sense oxigen durant una estona...

Jo: Qui ets?

Tu: La Montse, em penso, la llevadora que ha estat amb tu des que has ingressat.

Jo: Montse...

Tu: L'han hagut de reanimar, l'estan explorant els pediatres. Tu estàs bé...

Jo: Ai, Déu meu.

Tu: Tranquil·la.

Jo: Danys cerebrals! Ja sé què significa que el cervell no rebi oxigen, ja ho sé!

Tu: Ada, tranquil·la, s'ha d'esperar.

Jo: No et pots precipitar. No vull pensar el pitjor, però el millor tampoc, perquè sé que no serà... Doncs no pensis en res.

Tu: Amor, s'emportaran en Llibert a la Vall d'Hebron per fer-li un tractament d'hipotèrmia per minimitzar el dany cerebral.

Jo: Tractament d'hipotèrmia...

Tu: Sí, amor, és un tractament nou que només fan allà.

Jo: Sí, sí...

Tu: No podran saber quins danys té ni com reaccionarà al tractament fins d'aquí a uns dies...

Jo: Ara qui ets?

Tu: Soc en Vicent, el teu amor.

Jo: Sí, sí, sí... que se l'emportin on li puguin donar el millor tractament, on sigui, que no perdin ni un minut, si us plau!

Tu: Sí, amor!

Jo: De pressa, de pressa... L'has vist? És maco?

Tu: Sí, és preciós. El vols veure?

Jo: Ssssí... Però tu qui ets?

Tu: La pediatra. El vols veure?

Jo: Ssssí... Però que se l'emportin... el tractament... de pressa, amor! Me l'ensenyen, va en una incubadora oberta, està intubat, però no veig els tubs. (*Pausa breu.*) És preciós!

Tu: Està relaxat, és molt maco. Li agafo la mà uns segons i se l'emporten.

Jo: Però tu qui ets?

Tu: Soc tu.

Jo: En Llibert és preciós.

Tu: Ens abracem i plorem.

Jo: Qui ets?

Tu: En Vicent, el teu amor.

Jo: És molt guapo, carinyo!

Tu: Ada, soc el metge.

Jo: El metge?

Tu: Sí, el que t'ha atès durant el part.

Jo: Ha trigat molt a venir, *joder!*

Tu: T'he aturat l'hemorràgia, t'he netejat bé tota la cavitat abdominal i t'he reconstruït l'úter.

Jo: Reconstrucció d'úter...

Tu: Has perdut molta sang, però no has necessitat transfusió. Amor... me'n vaig a la Vall d'Hebron amb en Llibert.

Jo: Tu? El ginecòleg?

Tu: No, soc en Vicent, el teu amor! Me'n vaig a la Vall d'Hebron amb en Llibert.

Jo: Sí, sí, ves-hi, amor!

Tu: T'estimo, amor.

Jo: T'estimo, amor.

Tu: Adota, en Caïm està dormint a casa nostra, la Núria li fa de cangur.

Jo: A casa vostra?

Tu: Som els teus pares...

Jo: Deu ser de nit... Quant temps ha passat?

Tu: T'abracem i plorem. Fem torns per passar la nit al teu costat.

Jo: Em desperto. Ara amb qui estic?

Tu: Soc ton pare, Adota. Et sona el telèfon!

Jo: Em fa un salt el cor. Qui és?

Tu: En Vicent. Amor, en Llibert ha tingut convulsions, no és bon senyal. Vols cridar i plorar però no ho fas perquè has de seguir escoltant, vols seguir connectada al telèfon, si ploressis fort no el podries sentir. Només tanques els ulls, aguantant la respiració i fas una cara de dolor intens. Jo et miro i m'imagino el que t'està dient en Vicent.

Jo: Qui ets?

Tu (*cantant fluixet*): Vladimira...

Jo: Ja ho sé, ets ma mare.

Tu: Adota, et sona el telèfon.

Jo: Em fa un salt el cor. Qui és?

Tu: En Vicent. Amor, l'electroencefalograma no ha sortit bé, tampoc és bon senyal...

Jo: No...

Tu: Vols cridar i plorar, però no ho fas perquè has de seguir escoltant. Vols seguir connectada al telèfon, si ploressis fort no el podries sentir. Només tanques els ulls, aguantes la respiració i fas una cara de dolor intens. Jo et miro i m'imagino què t'està dient en Vicent.

Jo: Qui ets?

Tu (*vol contestar, però no pot*): ...

Jo: Sí, ets mon pare.

Tu: Amor, amor... soc en Vicent.

Jo: Ets aquí?

Tu: No. Soc al telèfon. No poden saber l'abast de les lesions cerebrals, però estan segurs que en tindrà.

Jo: Però qui sou, què passa?

Tu: Soc ton pare, Adota. I jo soc en Vicent, el teu amor, que et truco des de la Vall d'Hebron. T'estimo! T'estimo molt!

Jo: T'estimo! T'estimo molt! Em passa pel cap tota la pel·lícula de la meva vida futura, conec tants casos amb un fill o un germà amb paràlisi cerebral o alguna cosa així! Seré com ells, trista, cansada, amargada, traumatitzada...

Tu: T'abraço i ploro, no sé què dir-te...

Jo: Per què? Per què? Per què? Pare, no em puc creure que m'estigui passant això a mi, és un somni, no pot ser...

Tu: No sé què dir-te...

Jo: No havia vist mai mon pare així.

Tu: T'estimo!

Jo: Em diu que m'estima! Enmig de la desesperació, començo a construir el meu futur, rumio, maquino, m'obliga a ser racional, a ordenar la meva vida, immediatament!

Tu: Però segueixes plorant i cridant.

Jo: El que no em quadra en tot això és en Caïm...

Tu: A ell no el vols sacrificar...

Jo: No puc suportar pensar-hi...

Tu: Et fa molt mal...

Jo: Com serà la vida d'en Caïm amb un germà amb paràlisi cerebral?

Tu: El dolor t'anestesia.

Jo: Però qui ets?

Tu: Soc tu, reina!

Jo: M'adormo.

Tu: Et despertes. Ei, t'estimo. Si vols que vingui, m'ho dius.

Jo: Qui ets?

Tu: Soc jo, l'Etna. Soc un whatsapp de la teva amiga Etna.

Jo: Ja saps el que ha passat?

Tu: Sents un dolor molt fort al pit...

Jo: El cap em crema i em fa mal.

Tu: Tè, pren-te això.

Jo: Què és?

Tu: Paracetamol.

Jo: No em passa...

Tu: Et poso morfina...

Jo: Qui ets?

Tu: La infermera. Ja és de dia.

Jo: Ah, sí?

Tu: T'abraço i plorem. T'estimo!

Jo: Ets en Vicent, el meu amor?

Tu: Sí.

Jo: Què hi fas aquí?

Tu: Demano el teu trasllat perquè puguis estar a prop d'en Llibert i me'n torno a anar. Ada, no sabem si el teu trasllat podrà ser avui o demà.

Jo: Qui ets?

Tu: La infermera.

Jo: Doncs, infermera, saps què? El trasllat serà avui o cremo l'hospital.

Tu: És veritat, ho faràs...

Jo: Si no veig avui el meu fill, ho faré...

Tu: Finalment ve l'ambulància, hi pugem tots dos i ens porta a la Vall d'Hebron.

Jo: I tu qui ets?

Tu: Soc ton pare.

Jo: I tu qui ets? (*Referint-se a una persona del públic.*)

Escena 4

4.1 EL SENISSU

ETNA: L'Àlex.

LA QUE CANTA: Escena 1: El Senissu.

JO (*referint-se a una persona del públic*): Ell és l'Alejandro Egea, el pediatre d'en Llibert... Tot això ho he fet per tu, Àlex... Bé, per tu... no exactament.

ETNA: L'Àlex és una persona molt important per a ella i per a aquesta història.

JO: Sí...

ETNA: Ella necessitava parlar, explicar...

JO: Sí, vaig pensar que només coneixies trossos. Vaig pensar...

ETNA: Sí...

JO: ...i si vingués? I si l'hi expliqués tot, des del principi?

ETNA: Sí, vol dir que li hauria agradat que conegués els detalls...

JO: Sí, perquè... només perquè sí... vull dir que... gràcies, gràcies per venir...

ETNA: Sí, gràcies, gràcies per venir, doctor.

JO: ...doctor! Una vegada li vaig preguntar a una infermera pel doctor Egea i no sabia ni de qui li parlava... Ah, l'Àlex, em va dir... Tot i que t'he de confessar... (A l'ETNA i a LA QUE CANTA:) L'hi dic, eh!

ETNA i LA QUE CANTA: Sí, sí...

JO: ...que et vam posar un nom, un sobrenom, et dèiem el Senissu...

ETNA: Va ser idea d'en David. En David, el padrí d'en Llibert. I la veritat és que a tots els amics ens va semblar que ho havia clavat!

JO: En Vicent et demana que pugis a l'habitació, perquè jo encara estic ingressada, i tu ho fas, tot i que no és la teva obligació, ara als pediatres tampoc se'ls paguen les hores extres, forma part del complot de la Generalitat contra la infància: han decidit no pagar les hores extres ni dels mestres ni dels pediatres, és com la política del fill únic a la Xina, però encara més recargolada... a la catalana. Volíem que ens diguessis què ens podíem trobar quan s'acabés el tractament d'hipotèrmia, quines possibilitats tenia en Llibert.

ETNA: Ella em va dir que eres un senyor amb ulls de boig, que venia a deixar les coses molt clares!

JO: Ja veig que no ens estalviarà cap detall. Feia molta por, però s'explicava clarament i volia que l'entengués bé. *Vale!* És el que necessito. En Vicent i jo t'escoltem atentament, però tu em mires a mi tota l'estona i ens pintes un panorama molt *xungo*. Dius que en Llibert segur, i recalques la paraula *segur*, que té lesions cerebrals.

ETNA: «El ventall de possibilitats va des d'un simple estrabisme fins a una paràlisi cerebral severa. No és un cas fàcil, no és

clarament blanc ni clarament negre, està dins d'un ventall de grisos. I, ara com ara, pel tipus d'asfíxia que va patir en Llibert...».

JO: El tipus d'asfíxia que diu l'Àlex és l'*asfíxia aguda*, que vol dir que és molt forta i sobtada i diferent d'altres tipus d'asfíxies...

ETNA: «És més probable que sigui un gris fosc que no un gris clar...». (*Al públic:*) Però ella no s'ho creu.

JO: Perquè no sap què diu, Etna! En Llibert serà guenyo! En Vicent i jo tindrem un fill guenyo, que hi farem... I ja està.

ETNA: «Dilluns, quan acabi el tractament d'hipotèrmia, farem la ressonància i tindrem més elements d'informació i podrem decidir què fer».

JO: Va dir *decidir*. Tot i que en aquell moment a nosaltres ens va passar per alt.

ETNA: «Ara com ara, en Llibert està estable i les seves constants vitals són correctes, perquè li funcionen tots els òrgans, però falla precisament el més important: el cervell». Ella no para de pensar en els casos de paràlisi cerebral que coneix!

JO: La Belén del col·le, la cosina dels meus avis...

ETNA: La Dolors del pis de Canvis Nous...

JO: Sí, és veritat, la filla de la Pajaritu, la veïna. El germà d'en Francesc, el germà de la *hippy* més *hippy* del poble, el germà d'aquell tio alt, que no és paràlisi però no està bé, la filla de la Matilde que es va morir... Ens espera una vida així, com la d'aquestes mares... que lletges que són...

ETNA: Ada!

JO: Jo no vull ser lletja!

ETNA: Però què dius...

JO: Ja ho sé, ja ho sé, no està bé... I en Caïm serà com aquests germans... serà com aquell tio alt?

ETNA: No.

JO: Hauria estat millor que en Llibert s'hagués mort, però ningú diu que perilli la seva vida i ens l'haurem d'emportar a casa estigui com estigui i espavilar-nos per tirar endavant. I les nostres vides canviaran radicalment...

ETNA: A partir d'ara, tindrè una amiga amb un fill amb paràlisi cerebral! Jo també estic disposada a canviar la meva vida, radicalment. Me l'emportaré els estius a Rellinars, uns dies, perquè ells puguin descansar, jugarà amb el gosset i les tortugues, el banyarem a la piscina, els nens li faran funcions de circ al llit elàstic... Això com a mínim... I anirem a Houston i... Però hem d'esperar...

JO: Sí, el Senissu diu que hem d'esperar... Esperarem... Esperarem, esperareu, esperaran, esperant... Espera. Sala d'espera, sala d'espera, sala d'espera, sala d'espera. Si veus molts cops una sala d'espera i perd tot el seu sentit i pot ser qualsevol cosa, també podria ser un cementiri o un tanatori... o no... un aeroport...

LA QUE CANTA: Strangers in the night...!

JO: Sí, un aeroport, on arriba una noia de trenta-nou anys amb el seu nadó mort dins d'una caixa rectangular de cinquanta centímetres de llarg de fusta de pi roig. Un aeroport amb un policia o un guàrdia o com es digui... un *segurata* d'aquests de l'aeroport... que no deixa passar la noia amb la seva caixa, aquests que fan complir les normes i que es manté quiet, ferm en la seva obligació, que no s'immuta... d'hòstia, vaja.

4.2 EL MEU NEN EN BRAÇOS

JO (*veu una persona entre el públic*): Hòstia, la Judit! (*A l'ETNA:*)

La Judit, també ha vingut la Judit, Etna! (*Descobreix una altra persona entre el públic.*) I l'Olga!

ETNA: L'Olga, la de la nit. La que té no sé què amb el Lliure, que va molt al teatre?

JO (*a l'ETNA*): Sí, i la Judit, la infermera de dia! Gràcies, Judit, gràcies per passar-te les normes i el protocol pel *xoxu*.

LA QUE CANTA: I think I love you!

JO: El protocol diu que no puc agafar el nen en braços fins que no l'hagin desintubat, però en Llibert encara no respira prou per si sol i no el poden desintubar.

ETNA (*a la JUDIT*): Si no paguen hores extres, vol dir que ja estàs en el teu temps lliure! I, en el teu temps lliure, el protocol te'l pots follar, directament.

JO: En Llibert està al llit 1 del box 21 i la Judit i l'Olga són les seves infermeres... Està molt adormit, perquè encara està sota els efectes dels sedants, dels barbitúrics i del tractament. Però ja obre una mica els ulls! Són foscos. Es mou, eh, és un nen normal... És molt bonic! Oi que sí? És guapo, eh!

ETNA i LA QUE CANTA: Preciós!

JO: Judit, tu fas possible el miracle! Deixes que agafi en Llibert en braços per primer cop, encara que estigui intubat! L'instants que hauria d'haver viscut fa sis dies, l'arribada del meu fill al món, l'abraçada de la mare, l'escalfor del seu cos... El meu nen ha estat sis dies sense l'escalfor de la peça que li faltava i jo també soc una peça de puzzle perduda que per fi s'ha encaixat... Tot i així, amb el meu nen acoblat a mi,

contra el meu pit, fosos tots dos en una sola persona, he de reconèixer que no el volia estimar massa, em feia ràbia que hagués vingut a trencar la pau de la nostra família: en Vicent, en Caïm i jo.

4.3 ¡ESTIMULACIÓN! ¡OH, YEAH!

ETNA (*mirant les persones del públic que s'han anomenat*): Ara ja tenim el Senissu, l'Olga, la Judit... Qui ens falta?

JO: Un doctor superinteressat en temes d'hipotèrmies i tot això...

ETNA: Ah, sí.

JO (*assenyala algú qualsevol del públic*): Tu, per exemple. Ens anuncies a mi i a en Vicent que s'ha acabat el tractament d'hipotèrmia, comenceu a escalfar en Llibert.

ETNA: Diu que, de moment, és bo que l'estimuleu.

JO: Vale, vale, vale. ¡Estimulación! ¡Oh, yeah!

LA QUE CANTA *fa un solo de guitarra*.

LA QUE CANTA: ¡Estimulación!

JO: Bomba d'infusió, ordinador de capçalera, respirador, monitor que marca les respiracions espontànies... (*Assenyala diferents aparells que hi ha a l'escenari*.)

ETNA: És el que marca quan respira per si sol i, quan pugi, el podran desintubar.

JO: El toquem, li movem els braços i les cames, li fem petons, li cantem... li canto, li canto molt, li canto a totes hores, abans que s'acabés el tractament li cantava cobles (*canta una cobla*),

però ara no li puc cantar això... Ara l'hem d'estimular. (*Canta Cachito, cachito i l'ETNA i LA QUE CANTA s'hi afegeixen. Hi ha un marcador que es va movent amunt.*) Molt bé, Llibert! Molt bé! Amunt, amunt! (*El marcador comença a baixar.*) No, no, Llibert, amunt! (*El marcador segueix baixant, canta La Internacional.*) Et dius Llibert i has vingut a aquest món per lluitar, per millorar-lo! T'estem esperant! (*El marcador baixa.*) Avui encara no podrà ser, potser demà.

ETNA: Esperarem...

JO: Esperarem, esperareu, esperaran, esperant... Espera. Sala d'espera, sala d'espera, sala d'espera, sala d'espera. Si veus molts cops una sala d'espera i perd tot el seu sentit i pot ser qualsevol cosa, pot seguir sent... un aeroport...

LA QUE CANTA: Strangers in the night...

JO: ...el de la noia amb el nen mort dins la caixeta de cinquanta centímetres i el *segurata* que segueix sense immutar-se i que encara no ha rebut l'hòstia però potser la rebrà. Que vols un puto paper per entrar la caixa, no? Que em falta un puto tràmit per les despulles... un puto certificat de defunció, no...? Doncs no tinc el puto paper, *vale*? Però tinc un bitllet per volar fins a la feixa d'una casa vella amb molt de sol, per enterrar-hi el meu fill, perquè quatre nens, un gosset que es diu Ganxito i dues tortugues de terra s'hi passegin per sobre i li facin pessigolles, *vale*? Mira! Veus? Què hi diu aquí? «Feixa de casa vella amb molt de sol». I hi penso volar, diguis el que diguis i facis el que facis, *que lo sepas*, i sàpigues també que no ets l'únic que toca els collons a la gent, no... N'hi ha hagut molts abans que tu! Que me n'han demanat molts, de putos papers, a mi, que en tinc els ous pelats de

putos papers, perquè a la vida sempre queden tràmits per fer, documents que et falten, certificats per segellar... i a la mort també... Mira, segur que ara el meu nen deu estar a la porta del cel discutint-se amb el puto porter, sant Pau o sant Pere, ara no me'n recordo, per un puto paper que li falta per entrar al Regne del Cel. Perquè, això sí, el meu nen ha sortit a mi i no obeirà ordres ni tornarà amb el cap cot. El meu fill entrarà al cel pels seus collons! Ja m'agradaria a mi que tornés, però no ho farà!

ETNA / SANT PERE: I em ve el nano i em diu: «Que vull entrar a l'Eternitat!». L'Eternitat, diu, hòstia santa! Així, amb aquest *descaro!* «Però, nano, tu què t'has pensat?», li dic jo, que soc sant Pere, mecagondeu! A veure... passaport! I va i el nano no portava ni el *sello* de la vida, tu...! A veure si hem d'anar deixant entrar qualsevol sense papers que se'ns presenti...

4.4 LA RESSONÀNCIA

LA QUE CANTA: Escena 4: La ressonància!

ETNA: Tu i en Vicent us espereu mentre a en Llibert li fan la ressonància. (*Li dona un entrepà a JO mentre l'ETNA i LA QUE CANTA mengen lllaminadures. Pausa llarga. JO menja l'entrepà amb voracitat.*)

LA QUE CANTA: Sí que tens gana, no?

JO: Sí. Jo també havia pensat sempre que una cosa així et treia la gana... però no...

LA QUE CANTA: Llibert Vargas Castelló!

ETNA: Ja surt el Senissu i... l'altra dona... com es diu?

JO: Gonyalons.

ETNA: Gonyalons? (*Se li escapa el riure.*)

JO: Sí, sí, Gonyalons, la neuròloga, la doctora Gonyalons, deu ser en aquell racó fosc (*assenyala un racó de la platea*). Ja surt el *camilleru* amb en Llibert! Se'l veu bé, no? Potser sí que serà un gris clar en lloc del gris fosc que pronosticava el Senissu. El Senissu fa bona cara!

ETNA: La Gonyalons i el Senissu us informen: «La ressonància ha sortit bastant bé, pel que es podia esperar. A en Llibert li costarà una mica, però podrà caminar...

JO: ¡Bien!

ETNA: Podrà parlar...

JO: ¡Bien!

ETNA: ...i no té afectació cognitiva!

JO: ¡¡¡BIEEEEEEN!!! (*Totes tres canten We are the Champions.*)
Ho veus, Senissu, era un gris clar!!! És que mira que n'ets, de Senissu! La bona notícia s'escampa com la pólvora, rebem mil missatges felicitant-nos! Dies feliços!

4.5 EL REGISTRE

LA QUE CANTA: Escena 5: El registre.

JO: Oficialment no existeix i a mi m'agradaria molt que tot-hom sabés que ha arribat a aquest món. Que està a l'UCI i tot el que tu vulguis, però que té tant dret a ser ciutadà de la Terra com qualsevol altre... o més... perquè aquest nen no deixarà indiferent a ningú, ja ho veureu!

LA QUE CANTA: Ai! Explica allò!

JO: El què?

ETNA: Allò, que vas trucar i...

JO: Ah, sí! A la informació de nounats de la Vall d'Hebron, hi surt un telèfon, diu que és el registre de l'hospital, hi truco: «Bon dia, miri, he de registrar un nen que està a l'UCI i vull saber si ho puc fer aquí mateix a l'hospital o he d'anar al registre civil». I la dona em diu: «Perdoni, s'equivoca, això és ADETCA». ADETCA? «L'Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya».

ETNA: En el paper d'informació de nounats de la Vall d'Hebron hi ha imprès, per error, el telèfon d'ADETCA.

JO: Sí, sí, de veritat: 93 309 79 00!

ETNA: És un senyal. En Llibert serà actor!

JO: O potser empresari teatral.

ETNA: Això ens aniria millor...

JO: De fet, és més fàcil que acabi sent empresari teatral que físic nuclear... Amb mig cervell, és més probable...

ETNA: És veritat.

LA QUE CANTA: Ara t'has passat!

JO: Deixem en Llibert unes hores per anar al registre civil, per fi el podrem registrar! Oh...

ETNA: Problemes?

JO: Problemes: ens falta un paper de l'hospital. Li diem a la funcionària que el nen està a l'UCI i que no podem tornar un altre dia, l'hem de registrar avui! La funcionària diu que no hi pot fer res i que parlem amb el jutge o el seu ajudant o jo què sé...

LA QUE CANTA: L'ajudant no! El jutge, el jutge...

JO: El que sigui, un tio jove amb una cara de *pepero* que no s'aguanta. Tu, per exemple (*assenyala algú del públic*). Adopto

l'estratègia de dona desvalguda, funciona bé amb els de dretes, i li dic que el nostre fill s'està morint a l'hospital. (*A algú del públic:*) S'està morint a l'hospital!

LA QUE CANTA (*a algú del públic*): Pero ça ti qué te pasa? ¡Es un puto papel, vale! ¡Un puto papel!

JO: Res més lluny del que penso justament avui! En Llibert està bé, són dies feliços! Finalment, el *pepero* cedeix i li diu a la funcionària que ja el pot registrar!

LA QUE CANTA: A ver... Yi... beee... rrrr... t... Amb te o amb de?

JO: ...la tia va molt lenta... i m'està vessant la llet. Veu que em miro les tetes i em diu: «Ai, que portes la nena? Deixa-me-la veure».

ETNA: ¡Pero que te ha dicho que es un niño, no una niña!

JO: I jo li dic: «No, està a l'UCI». I ella: «Ah! *Bueno...* però està bé, no?». «No, segurament no passarà d'aquesta setmana!». «Oooh...! Per cert, tu ets la de la telenovel·la, oi?». «Sí». «Ah! Ja sabia jo... és que ho estàvem comentant abans amb les meves companyes i bla-bla-bla...».

LA QUE CANTA: Has vist? Aquesta és la de la telenovel·la, nena!

ETNA: *Qué va*, que no és.

LA QUE CANTA: Que sí, que és la de *Poblenou*, que *fijo* que és!

ETNA: *Qué va*, que no és. Com ha de ser la de la telenovel·la? Que no!

LA QUE CANTA: Que sí, que és la de la telenovel·la, que ho dic jo, que és l'Anna de *Poblenou*!

ETNA: Que no! Què dius, nena! Què ha de ser la de *Poblenou*! Que no!

LA QUE CANTA: El *sello*, nena, posa el *sello*! Llibert Vargas Castelló! Registrat!

ETNA: Registrat!

JO: Tot i ser dimarts i tretze, avui estem de sort!

Explosió de felicitat.

LA QUE CANTA: Senyores i senyors! Permeteu-me que us presenti un *showman* vulgar i corrent, no gaire humanitari, poc amic dels seus amics, actuant en el gran escenari del Regne del Cel! Podeu aplaudir-lo, si voleu. Amb tots vosaltres: el putu amo! Saaant Pereee!

ETNA / SANT PERE: I va el nano i em diu: «Que tinc tant dret a ser ciutadà del Cel com qualsevol altre, o més, company!». Company? Va, tira, nano, tira avall i que et posin el *sello* al passaport, cagondeu! I torna demà, que aquí tanquem a les dues. I el nano, res, tu, pels seus collons! Que «¡no nos moverán! ¡no nos moverán!». Que «¡sí se puede!». Que «nosaltres parim, nosaltres decidim!». Que «¡aquí no hay pan pa' tanto chorizo!». Cagondeu! Truco a la vida: «¿Oiga? ¿Es la vida?». A veure, que tinc un nano que diu que vol entrar al Regne del Cel i no porta el *sello*... Quin *sello* vols que sigui? El *sello* de la vida! I aquí, sense papers, no passa ni Déu! I em diuen: «Que no está en la lista y que, como Nano, no le sale nada». Mecagondeu! I jo què foto ara? Hauré de parlar amb el *jefe*, Hòstia santa! 93 309 79... ¡*Qué va!* Però si al despatx no hi és mai! Que es passa el putu dia de *juerga*, cremant avortistes, traficant amb armes, apallissant *mariquites* i tocant el cul als escolanets... I ara on collons el trobo, jo! Mecagondeu!!! I li dic al nano: «Nano, t'hauràs d'esperar».

4.6 S'EQUIVOQUEN

JO: S'equivoquen, es van equivocar, us vau equivocar, oi? (*Va assenyalant cada una de les persones del públic que va anomenant:*) Doctora Gonyalons... Senissu... Doctora Roser Lagos. (*Al públic:*) És l'altra pediatra d'en Llibert... La resta de l'equip mèdic que no hem vist mai... Tothom s'equivoca... qui té boca s'equivoca. La Gonyalons... diu que segurament en Llibert no podrà caminar.

ETNA: Ada...

JO: Ho ha dit, sí, ho ha dit i no hi ha dubte, ho ha pronunciat clarament, no hi ha lloc per pensar que no ho hem sentit bé, ho ha dit i no calla, i segueix parlant i parlant i parlant...

LA QUE CANTA (*amb veu distorsionada*): L'explorrrrr... clííííínic... en Lliberrrrrrrrrrt...

JO: ...què diu?

LA QUE CANTA: ...la deglució...

JO: ...què?

LA QUE CANTA: ...no és bona... la reeeeeessopaaaastrrrrrrifigia...

JO: ...la què?

LA QUE CANTA: ...ha ocultat... parrrrts reeeeealmennnnnt...

JO: ...com?

LA QUE CANTA: ...malhumoradesssss...

JO: ...què cony dius?

LA QUE CANTA i ETNA: ...no degluteix...

JO: ...no t'entenc!!!

TOTES: No degluteix... és mal senyal...

JO: ...què dius!

TOTES: ...no parlarà...

JO: ...calla!

TOTES: ...no degluteix...

LA QUE CANTA: ...afectació cognistrictiblablablablablablabl...!!!

JO: Tinc fred al cap! Tenim un altre nen, en Caïm, encara no té ni dos anys! Jo puc parlar, en Vicent no, està ensorrat a la butaca. Toquem en Llibert, no m'hi veig! M'ofego! Necessito aire! El carrer.

LA QUE CANTA: ¿Qué les pasa?

ETNA: Mira, mira...

LA QUE CANTA: Necessiteu ajuda?

Jo fa que no amb el cap.

LA QUE CANTA: Esteu bé?

Jo fa que sí amb el cap.

JO (*després d'una pausa*): I ara què? Què hem de fer ara?

4.7 ELS AMICS

JO: Hem d'haver trucat a algú; si no, no m'ho explico: a la plaça de la Vall d'Hebron, sota un sol que encega i amb un fred de mort, hi és tothom. De lluny veig l'Álvaro, que ve de pressa amb el rostre desencaixat i, darrere seu, en David, l'Etna, la Sandra, la Mire, la Marta, en Julio i la Cris, l'Ivan, la Sílvia, els meus pares, en Sergi, l'Eva...

ETNA (a JO): Els pares d'en Vicent no hi són perquè estan amb en Caïm.

JO: Passem de mà en mà, com dos ninots sense ànima, ens abraçen, ens fan petons. No sé com ho han sabut tots tan ràpid. Jo he pensat tantes vegades en la nena de la Cris i en Julio! Va tenir problemes greus en néixer i no té ni una sola seqüela! Però ara ja sabem que el cas d'en Llibert és molt diferent... Quan marxem tots, em quedo sola amb l'Etna. «Anirem a Houston», diu, «farem el que necessiti en Llibert!». Ja ho té tot organitzat, només falta que es tregui els bitllets *low cost* del barret. «Tots junts, vosaltres, en Caïm, en Llibert, jo i els nens —com quan vam anar de càmping a Port de la Selva—, i de passada aprendran anglès i anirem a veure museus i ens ho passarem molt bé». Sempre em fa riure! «A Houston», suposadament, «tindran els millors metges i, si en Llibert ha d'anar en cadira de rodes o ha d'aprendre a parlar o el que sigui, trobaran el millor tractament i tots l'ajudarem i serà el nostre nen mimat!». I em compara amb la Matilde, que tenia una filla amb paràlisi cerebral que es va morir l'any passat, amb vint anys. Però jo no vull, jo no vull ser com ella! És una tia que m'encanta, no fa cara d'amargada, és guapa, no ha deixat la seva feina, és ballarina, és alegre i divertida i, fins i tot, potser és feliç, però jo no vull la seva vida, *joder!* No la vull!!!

ETNA: I jo a Houston, no?

LA QUE CANTA: Esperarem, esperareu, esperaran, esperant... Espera. Sala d'espera, sala d'espera, sala d'espera, sala d'espera. Si veus molts cops una sala d'espera i perd tot el seu sentit i pot ser qualsevol cosa, pot tornar a ser... l'aeroport...

JO: Strangers in the nighth...

LA QUE CANTA: ...el de la noia amb la caixeta de cinquanta centímetres amb el nen mort i el *segurata* d'hòstia. (A JO:) Què, li fots o no li fots, l'hòstia? Vinga, fot-li! Fot-li! (LA QUE CANTA i l'ETNA animen JO a fotre l'hòstia al *segurata*.)

JO: Vale, vale, vale! (Al *segurata*:) Eh, tu! Que em deixis passar amb la caixa, et dic! Que estem tots al mateix carro! Que tard o d'hora t'ho trobaràs, això, val més que ho sàpigues! Perquè, tant si em deixes passar el nen sense el putó paper dels collons com si et mantens ferm en la teva puta obligació, tant si et sents lliure per interpretar el reglament d'una forma justa com si ets un putó cap quadrat que no té ni criteri ni compassió, el que t'espera a la vida, com a tothom, encara que siguis un putó pasma, és que et demanin justificacions, certificats, firmes i papers i papers i papers i més papers fins a la mort i més enllà de la mort, i per a tota la puta eternitat!!!

LA QUE CANTA i ETNA: Què? (Pausa.)

JO: I va i el tio em diu que m'espero, que ha d'anar a parlar amb el *jefe*!

Petita discussió entre l'ETNA i LA QUE CANTA sobre la conveniència o no de fotre-li una hòstia al segurata.

4.8 FORJA DE LA IDEA DE MORT

JO: I si en Llibert es morís? I si es pogués morir? En Vicent abaixa el cap i fa un gest de dolor intens, no sé què li passa per dins, però podria ser qualsevol cosa, es podria aixecar i fotre'm una hòstia o desmaiar-se aquí mateix. (Al públic:)

No us puc dir en quin moment començo a forjar la idea de la possibilitat que en Llibert es mori, de si l'esteu mantenint en vida artificialment i de si es moriria o no sense aquesta ajuda. No ho sé... Es moriria o no es moriria? Està bé pensar això? Està prou malament en Llibert com per desitjar-ho? En Vicent diu que hem de fer tots els possibles perquè en Llibert es recuperi. No ho ha entès... O soc jo qui no ho he entès? Hi ha alguna possibilitat de recuperació? El vull creure, el vull creure!!! (*Amb un fil de veu:*) Però no puc. N'hem de tornar a parlar quan en Vicent estigui preparat. Potser serà massa tard... però he d'esperar que estigui preparat, sí, he d'esperar, he d'esperar...

4.9 LES DUES FADES

JO: Tornem al box amb en Llibert?

LA QUE CANTA: Llit 1, box 21.

JO: Hi ha dues dones fent-li proves amb uns cascavells.

LA QUE CANTA: Escena 6: Les fades

JO: Són alegres i tranquil·les... No sé qui són, però diuen que reacciona molt bé al so.

ETNA: «Reacciona molt bé al so!».

JO: I sembla que hi entenen. Diuen que provem de donar-li un glop de biberó per veure si pot deglutir!

ETNA: Ara flipareu! (*Pausa.*)

JO i ETNA: Ual·la!

JO: En Llibert acaba de fer el glop més gran de la seva vida!

ETNA: Les senyores ho han vist o no? Quina cara fan?

JO: Bona! Sí, sí, sí, també ho han vist! És que, quan venen els metges, sempre està mig adormit... Sembla que només faci coses quan no hi són. Potser està millor del que diuen i no se n'han adonat...

ETNA: Les dues fades ho han vist i, a més, confirmen que hi sent.

JO: Sí! Hi sent i també ens segueix amb la mirada. Ens donen esperances! «La plasticitat del cervell dels nens és enorme...».

ETNA: «...les neurones no es regeneren, però sovint hi ha parts del cervell que en substitueixen d'altres».

JO: Confien en la rehabilitació!

ETNA: Sí.

JO: Ja... Però quins són els límits de la rehabilitació?

ETNA: No ho sé, diuen que no hi ha límits! «Hem d'agafar-nos a aquestes petites coses i anar estirant el fil fins allà on arribi...».

JO: Què vol dir fins allà on arribi? No em serveix! No em serveix! No em serveix! Que ens posin exemples, va! Que ens parlin del nen del mig cervell!

ETNA: El nen del mig cervell?

JO: Sí, un nen que només tenia mig cervell i que anava per la vida com si res! Si us plau! El nen del mig cervell és la nostra esperança!

ETNA: Però no ho fan.

4.10 DIAGNÒSTIC FINAL DE LA NEURÒLOGA GONYALONS

JO (*assenyala algú del públic*): Tu eres la doctora Roser Lagos, oi?

ETNA (*al públic*): L'altra pediatra d'en Llibert.

Jo: Gràcies, Roser! Li demanes a la doctora Gonyalons que ens vingui a explicar millor el diagnòstic, creus que ho necessitem.

ETNA: I tant que ho necessiteu! Abans s'ha explicat fatal!

Jo: La Gonyalons que... (*la busca amb la mirada*) ...deu ser en aquell racó fosc... ens ho torna a explicar millor.

ETNA: «En Llibert encara està letàrgic, té un to muscular tou. No gestiona bé les secrecions i no degluteix. Té afectada la zona del cervell que controla el moviment de les extremitats i de la parla i, quan creixi, tindrà la rigidesa típica de la paràlisi cerebral. Té una paràlisi cerebral de moderada a greu.»

Jo: Però què vol dir això exactament? Abans ha fet un glop i aquelles senyores han dit que no hi ha límits. N'hi ha o no n'hi ha? On són els límits? Què li espera a en Llibert?

ETNA: Ho té clar, però no ho acaba de dir.

Jo: Va! Digues! Va, digues, cony!

ETNA: «Cadira de rodes...».

Jo: «...elèctrica...».

ETNA: «Potser caminador...».

Jo: «...per casa...». «Potser dirà alguna paraula... inintel·ligible. I cognitivament... no ho puc assegurar... però potser... també. No degluteix, anirà amb una sonda a l'estómac... la rehabilitació potser... hem vist algun cas... amb el temps potser... aconseguiria empassar-se algun tros petit... Tot això... en el millor dels casos!». El meu petiiiiiiiit!!!

Guitarra distorsionada.

4. II LA PREGUNTA

Jo (*dirigint-se al públic*): Us he de demanar una cosa... una... una cosa impossible... em sembla... una cosa segurament il·legal, però necessària, justa i... vital, sí... sí, vital —a en Vicent no li agradarà que ho faci, però ho he de fer, hem de sobreviure, encara que em costi l'amor del meu amor! Teniu alguna possibilitat d'evitar que en Llibert visqui aquesta vida tan poc digna? Ho podeu fer? O ho hauré de fer jo? (*Xiuxiuejant:*) Per fi he trobat la manera d'expressar-ho... una forma ètica... he trobat l'expressió social de desitjar que el meu fill es mori. Una vida digna per a en Llibert, una mort digna per a en Llibert.

SEGON ACTE

5. La mort

I

JO (*recitant com una lletania*): Despertador, les set, que bé que he dormit! *Sacaleches*, ronda de Dalt, no hi ha gaire trànsit per ser divendres, pàrquing. Escales avall, taquilla del peix pallasso: anorac, bufanda, bossa... Em rento les mans, ai, no, el mòbil! El poso en silenci dins les mitges... millor al cul, dins les calces, sinó a mig matí me'l trobaré als peus. Ara sí: mans, sabó blau, fins als colzes, tres minuts, l'aigua crema!

ETNA: Bon dia, bon dia, hi ha pares nous, quina cara fan? No hi ha paper, agafa'l del lactari, sempre n'hi ha. Nevereta, tres pots de llet i el calostre congelat, s'entén la lletra? Llibert, llit 1, box 21. Saludo les infermeres, em miren *raro*... M'han de dir alguna cosa? Ja veig el llitet. Ja arribo! Ja hi soc! Ja el veig! Bon dia, Llibert, amor meu!

JO *li canta una cançó de bressol*.

LA QUE CANTA: Pss, pss... Pss, pss...

JO: Què?

LA QUE CANTA: La doctora Gonyalons.

JO: Com?

LA QUE CANTA: Ja ha sortit del racó fosc. Pregunta-l'hi a ella.

JO: Ah! Sí. *Vale, vale...* Doctora!

ETNA / DOCTORA GONYALONS: Sí?

JO: Hi ha alguna possibilitat d'evitar que en Llibert visqui aquesta vida tan poc digna?

ETNA / DOCTORA GONYALONS: Es podria escanyar!

JO: Que què? Què? Què?

ETNA / DOCTORA GONYALONS: Hi ha una manera! Es podria escanyar... Es podria complicar el seu estat... Però no serà fàcil...

JO: Com que escanyar? No ho entenc... Però en Llibert malauradament no s'escanya! Vull dir que no s'escanya... vull dir que jo no vull que s'escanyi! Jo vull que... jo no vull que... jo vull... aaaaah!

ETNA / DOCTORA GONYALONS: Avisaré els pediatres perquè en parlev. (*Se'n va.*)

JO: O sigui que sí? Que és possible? Hi ha una possibilitat! Em pensava que dirien que no n'hi ha cap, que simplement viurà i serà un discapacitat. I jo voldria que diguessin que l'estan mantenint en vida artificialment i que, quan deixin de fer-ho, es morirà de manera ràpida i plàcida, però «escanyar»??? Que es pot complicar el seu estat??? Que «no serà fàcil»???

Muuuuuu, muuuuuuu... L'interromp un soroll de vaques, esquelles i crits de pastor.

JO: Hora de treure'm la llet! Adeu, amor meu, deixa que et miri, que potser no et tornaré a veure mai més.

Se'n va al lactari, s'asseu i comença a treure's la llet.

LA QUE CANTA: Pss, pss...

JO: Què?

LA QUE CANTA: En Vicent!

JO: Hola, amor.

ETNA /VICENT: Hola, amor.

JO: La Gonyalons diu que hi ha una possibilitat...

ETNA /VICENT: No...

JO: Sí, ho ha dit...

ETNA /VICENT: No...

JO: Ja... però...

ETNA /VICENT: No, no, no...

LA QUE CANTA (*al mateix temps que en VICENT*): No, no, no...

ETNA /VICENT: No estic preparat per a la mort d'en Llibert, hem de lluitar.

JO: No, amor, ja no...

ETNA /VICENT: Necessito agafar-me a alguna cosa per tirar endavant. Jo no vull que en Llibert es mori... no puc...

JO: He obert la caixa dels trons... La nostra família se'n va a la merda!

LA QUE CANTA (*cantant*): Adeu, Llibert, amor meu, fins demà! Nevereta, tres pots buits, taquilla del Nemo: anorac, bufanda, bossa, desenganxo el mòbil del cul, pàrquing de l'hospital, una fortuna! Privatització de la sanitat! Ronda de Dalt! Casa! Caiïim, amor meu! *Sacaleches!* A dormir!

JO: Somio... En Llibert no pot viure així, ho hem d'evitar... un vegetal... En Vicent diu que millorarà... no ho ha entès, no s'ho vol creure, no canviarà el diagnòstic, ho han dit... M'odia! Tot se'n va a la merda!!! Jo no vull, jo l'estimo... i en Caïm? (*Es desperta sobresaltada.*) Ho veig clar, en Llibert no ha de viure, costi el que costi!

II

JO (*recitant com una lletania*): Despertador, les set, que bé que he dormit! *Sacaleches*, ronda de Dalt, no hi ha gaire trànsit per ser un dissabte comercial, pàrquing, no hi ha un abonament? Escales avall, taquilla del peix pallasso: anorac, bufanda, bossa... Em rento les mans, ai, no, el mòbil! El poso en silenci dins les mitges... millor al cul, dins les calces, sinó a mig matí me'l trobaré als peus. Ara sí: mans, sabó blau, fins als colzes, tres minuts! L'aigua crema!

ETNA: Bon dia, bon dia, hi ha pares nous, quina cara fan? No hi ha paper, agafa'l del lactari, sempre n'hi ha. Nevereta, tres pots de llet i el calostre congelat, s'entén la lletra? Llibert, llit 1, box 21. Saludo les infermeres, em miren *raro*... M'han de dir alguna cosa? Ja veig el llitet. Ja arribo! Ja hi soc! Ja el veig! Bon dia, Llibert, amor meu!

JO (*li canta una cançó de bressol*): Amor meu, i si no et mors? I si no ho he entès bé i no és possible que et moris, què farem, amor meu? No podré suportar haver-ho desitjat... M'has d'ajudar a convèncer el teu pare, amor meu... Dignes-li que així no pots viure, que no tingui por, que hem de ser valents,

que els nens macos i preciosos com tu es mereixen una vida en vida i no una vida en mort... Que això és estimar!

LA QUE CANTA: Pss, pss... La pediatra... La doctora Lagos... La Roser... Està fent la ronda...

JO: Doctora... necessitem parlar amb vosaltres de...

ETNA / DOCTORA LAGOS: Sí.

JO: Hi ha alguna possibilitat d'evitar...

ETNA / DOCTORA LAGOS: Ja m'ha informat la doctora Gonyalons...

JO: Sí?

ETNA / DOCTORA LAGOS: Sí, sí.

JO: És que jo tinc por, perquè si no es mor...

ETNA / DOCTORA LAGOS: Sí, sí... ho entenc.

JO: Sí?

ETNA / DOCTORA LAGOS: Sí, sí...

JO: *Vale*... Vull dir que jo ho veig clar... però en Vicent...

ETNA / DOCTORA LAGOS: Sí, ja t'entenc...

JO: Sí?

ETNA / DOCTORA LAGOS: Sí, sí...

JO: Que la rehabilitació... que no hi ha límits... però sí que n'hi ha... oi?

ETNA / DOCTORA LAGOS: Sí...

JO: Jo ja ho he entès... però en Vicent no.

LA QUE CANTA: Hem de fer una placa! Sortiu?

JO (*parlant alhora*): No... és igual...

ETNA / DOCTORA LAGOS (*parlant alhora*): Sí, un moment, ara surto... estic embarassada!

JO *la mira.*

ETNA / DOCTORA LAGOS: Us informarem bé, no pateixis, li explicarem com està en Llibert i li farem entendre la gravetat del seu estat... Quan aconseguieixi reunir tot l'equip...

JO: Gràcies...

L'ETNA / DOCTORA LAGOS marxa.

LA QUE CANTA: Placa! (*Llum de flaix.*)

JO (*intentant cantar*): «Cinco lobitos tiene la loba, cinco lobitos detrás de una escoba...». (*No pot seguir.*) No té cap sentit...

Muuuuu, muuuuuu... L'interromp un soroll de vaques i esquelles i crits de pastor.

JO: Hora de treure'm la llet! Adeu, amor meu, deixa que et miri, que potser no et tornaré a veure mai més.

Se'n va al lactari, s'asseu i comença a treure's la llet.

LA QUE CANTA: Pss, pss... Pss, psss...

JO: Què?

LA QUE CANTA: La Gonyalons, la Roser i el Senissu... reunits... us volen veure...

JO: Per fi...Vicent, ens volen veure...

ETNA / SENISSU: Seieu, seieu... Primer de tot, us volem demanar disculpes pel canvi de diagnòstic tan sobtat! El resultat de la ressonància, d'entrada, ens va semblar molt millor del que ens esperàvem i ens vam precipitar. Oi, doctora Gonyalons? (*Mira cap al racó fosc.*) A hores d'ara, tot l'equip sense excepcions...

JO: Sense excepcions...

ETNA / SENISSU: ...tenim clar, sense cap mena de dubte, que en Llibert té una paràlisi cerebral greu. Les expectatives a llarg termini ja us les va explicar la doctora Gonyalons, oi, doctora Gonyalons? (*Mira cap al racó fosc.*) La doctora Gonyalons també ens ha comentat que desitgeu una vida digna per a en Llibert...

JO assenteix amb el cap, no pot parlar.

ETNA / SENISSU: Nosaltres, tot l'equip, també hi estem d'acord. Com sabeu, en aquest país, l'eutanàsia no és legal...

JO: Eutanàsia, eutanàsia, eutanàsia... No se m'havia acudit, aquesta paraula. Eutanàsia, eutanàsia, eutanàsia... Només surt a les pel·lis...

ETNA / SENISSU: Hem de ser molt curosos i fer només el que ens permet la llei, però tenim clar que no ens acarnissarem amb en Llibert per mantenir-lo en vida, creiem que no seria ni just ni humà.

JO: Gràcies, gràcies...

ETNA / SENISSU: Ja sabeu que en Llibert no és capaç de deglutir per si sol les secrecions, això vol dir que el seu estat es complicarà i, arribats a aquest punt, si vosaltres ho decidiu així, només aplicarem mesures de confort...

JO: Confort?

ETNA / SENISSU: No farem res per mantenir-lo en vida artificialment... Però us he d'advertir que no serà un procés ni ràpid ni fàcil, perquè hem d'esperar que el seu estat es compliqui...

JO: I mentrestant què fem?

ETNA / SENISSU: Esperem...

JO: El podeu sedar?

ETNA / SENISSU: Impedirem que pateixi, però si el que m'estàs preguntant és si podem ser més actius... t'he de dir que no, no podem ser més actius. La llei no ho permet... hem d'esperar...

JO: Actius? Més actius? Què vol dir «actius»?

ETNA / SENISSU: Si voleu, us ho parreu i ja ens comunicareu la vostra decisió.

JO: Vicent, ho veus clar...?

ETNA / VICENT: Sí...

JO: En Llibert s'ha de morir, oi?

ETNA / VICENT: Sí...

JO: *Vale.*

ETNA / VICENT: *Vale.*

Crits catàrtics.

LA QUE CANTA (*cantant*): Adeu, Llibert, amor meu, fins demà! Nevereta, tres pots buits, taquilla del Nemo: anorac, bufanda, bossa, desenganxo el mòbil del cul, pàrquing de l'hospital, una fortuna! Privatització de la sanitat! Ronda de Dalt! Casa! Caïïim, amor meu! *Sacaleches!* A dormir!

JO: Somio... en Llibert, preciós, més despert que mai! És horrorós! Abans m'hauria fet molt feliç! Ara m'horroritza! I si no es complica el seu estat? I si no es mor? (*Es desperta sobresaltada.*) Mala mare! Qualsevol mare s'hauria d'alegrar que el seu fill visqués!!!

JO (*recitant com una lletania*): Despertador, les set, que bé que he dormit! *Sacaleches*, ronda de Dalt, no hi ha gaire trànsit per ser un diumenge de comerços oberts, pàrquing, abonaments? Trimestrals, toca't els collons! Peix pallasso: anorac, bufanda, bossa... mans... no! El mòbil... en silenci... dins les calces. Ara sí: mans, sabó... colzes, dos minuts, crema!

ETNA: Bon dia, bon dia... pares nous... Quina cara fan? No hi ha paper... Agafa'l del lactari. Nevereta, tres llets... el calostre congelat, s'entén...? Llibert, llit 1, box 21. Saludo les infermeres, em miren *raro*... M'han de dir alguna cosa? Ja veig el llitet. Ja arribo! Ja hi soc! Ja el veig! Bon dia, Llibert, amor meu!

JO *li canta una cançó de bressol.*

LA QUE CANTA / INFERMERA JOVE: Cantes molt bé! Mira que guapo que està, en Llibert, mami! L'he rentat i l'he aspirat!

JO: L'has aspirat?

LA QUE CANTA / INFERMERA JOVE: Sí, per confort! (*Va feinejant.*)

JO: Confort? Que no és un sofà! No crec que morir-se sigui gaire confortable...

LA QUE CANTA / INFERMERA JOVE (*segueix feinejant tota l'estona*): Estimula'l, mami, estimula'!! Que s'ha de despertar!

JO: No! Ja no! Que ja ho hem decidit... Com es diu... no... no-reanimar? Sí? Saps? No reanimar, m'entens? (LA QUE CANTA / INFERMERA JOVE *no l'escolta, segueix feinejant.*) Vicent, a House ho diuen així, no?

ETNA / VICENT: Sí, amor... No ho sé... No sé com s'ha de dir...
Com cony es diu que hem decidit que el nostre fill s'ha de morir?

JO (*a en LLIBERT*): Tu vols viure, oi? És clar que sí... Fins i tot els suïcides més convençuts... N'hi havia un que es deia Sampedro, saps?

ETNA / VICENT: «Mar adentro, mar adentro y el chasquido de mi cuello...».

JO: Sí. I fins i tot ell segur que, en l'últim moment, va lluitar per sobreviure.

Muuuuu, muuuuuuu... L'interromp un soroll de vaques i esquelles i crits de pastor.

JO: Hora de treure'm la llet! Adeu, amor meu, deixa que et miri, que potser no et tornaré a veure mai més.

Se'n va al lactari, s'asseu i comença a treure's la llet.

LA QUE CANTA també s'asseu i comença treure's la llet. Entra l'ETNA / MARE DE LA CLARA, les saluda amb el cap i també fa el mateix... Els tirallets fan molt soroll. JO omple tres pots de llet, les altres només un. L'ETNA / MARE DE LA CLARA acaba i marxa. JO la crida.

JO: Ei! Tu ets la mare de la Clara, oi? Com està la teva nena? Està en llista d'espera? Li faran un trasplantament?

ETNA / MARE DE LA CLARA: La Clara va tirant, però encara no la treuen de la incubadora, ahir va tornar a tenir febre. El trasplantament seria l'últim recurs, però podria ser... El que

passa és que hi ha molt poques donacions de nens tan petits...Vinga, que vagi bé, guapa! (*Se'n va.*)

JO: Que vagi bé, guapa! (*Es queda mirant per on ha marxat l'ETNA / MARE DE LA CLARA.*) Vicent, el cor d'en Llibert salvarà la Clara!

En LLIBERT plora.

ETNA / VICENT: Què tens, amor? Què tens, fill meu? Digues-l'hi al papa. Per què plores així?

JO (*a LA QUE CANTA*): No li podeu donar res?

LA QUE CANTA (*s'encongeix d'espatlles*): Vols un gelocatil?

JO: Què cony un gelocatil, alguna cosa més forta perquè s'adormi.

ETNA / VICENT: Perquè es quedi en coma fins que arribi el moment... perquè no s'adoni de res.

JO: No veus que ens està veient les intencions.

ETNA / VICENT: Que els nens petits ho entenen tot.

JO: Que ja ho hem decidit.

ETNA / VICENT: Que ens trenca el cor.

JO: A veure, com ho hem de fer això?

LA QUE CANTA (*s'encongeix d'espatlles*): No ho sé... La llei no ho permet, no?

ETNA / VICENT: La llei no ho permet, fill meu... hem d'esperar que el teu estat es compliqui. Esperar que estiguis més neguitós encara... esperar que el que ara et fa mal te'n faci molt més encara.

JO: I tot això saps per què, amor meu? Perquè no ets un gat.

ETNA: Mèèèu!

JO: Sí, carinyo, sí, perquè has tingut la mala sort de néixer nen i no gat. I no perquè els gats tinguin set vides, no, això és una cosa dels contes però no és certa.

ETNA: Mèèèu!

JO: Els gats, en realitat, només en tenen una, de vida, com els nens, però es diu que en tenen set perquè la seva vida val per set, perquè és una vida digna, una vida de gat.

ETNA: Mèèèu!

JO: Saps què, amor meu? Jo tenia una gata que es deia Gimi, era molt maca, negra amb els ulls grocs. Un dia es va posar molt malalta, com tu, i també plorava molt.

ETNA: Mèèèu!

JO: La vaig portar a la veterinària, que és la metge dels gats, i ella em va dir que era millor que es morís perquè estava tan malalteta que mai més podria tornar a tenir una vida digna. Llavors jo la vaig acariciar, li vaig fer petons i li vaig dir que no tingués por, que no li farien mal. Aleshores la veterinària li va posar una injecció i al cap de cinc minuts es va morir. Però, és clar, ella va tenir sort perquè era una gata.

Es queden tots dos callats i en LLIBERT plora.

JO: Vicent, soc Medea... Ara mateix el podria matar.

ETNA /VICENT: Sí.

JO: Sí?

ETNA /VICENT: Jo també ho he pensat.

JO: Podria fer així i trencar-li el coll...

ETNA /VICENT: Sí, jo també ho faria...

LA QUE CANTA / SENISSU: Hola... Soc el Senissu...

JO i ETNA /VICENT: Senissu...

Sembla que LA QUE CANTA / SENISSU parlarà, però, en lloc de fer-ho, canta Jingle Bells. L'ETNA /VICENT tradueix en paraules el que diu.

ETNA /VICENT: Diu que l'estat d'en Llibert es comença a complicar i que intentaran que no s'allargui gaire perquè s'acosten dates assenyalades. Diu que la setmana que ve és Nadal, que hi ha el risc d'associar-lo per sempre amb la mala experiència i que és millor evitar-ho...

JO: Ah, sí! El pare, vestit de Papa Noel, es mata intentant entrar per la xemeneia i, des de llavors, els fills tenen un trauma amb el Nadal! *Navidades amargas*. Quin mal va fer *Estrenos TV*.

ETNA /VICENT: Sí, però això és de *Gremlins*. Tinc por. Necessito que això s'acabi.

LA QUE CANTA (*cantant*): Adeu, Llibert, amor meu, fins demà! Nevereta, tres pots buits, taquilla del Nemo: anorac, bufanda, bossa, desenganxo el mòbil del cul, pàrquing de l'hospital, una fortuna! Privatització de la sanitat! A la merda! Ronda de Dalt! Casa! Caiïim, amor meu! *Sacaleches!* A dormir!

JO: Somio... No, avui no somio...

IV

JO (*com si anés a recitar la lletania de cada dia, però no ho fa*): No estem per hòsties!

ETNA: Llibert, llet 1, box 21.

JO *li canta alguna cosa alegre.*

LA QUE CANTA (*vestida de CARMEN MIRANDA*): Box d'aïllats! Box d'aïllats! Ha quedat una plaça lliure al box d'aïllats!

JO: El traslladen?

LA QUE CANTA (*vestida de CARMEN MIRANDA*): Sí, ara jo em faré càrrec de vosaltres...

JO: Això vol dir que ja és el final?

LA QUE CANTA (*vestida de CARMEN MIRANDA*): Sí.

ETNA /VICENT: És el final?

LA QUE CANTA (*vestida de CARMEN MIRANDA*): Sí.

ETNA /VICENT: Amor, la doctora Lagos diu que ara el començaran a sedar. M'ha explicat com serà el procés de la mort d'en Llibert.

JO: Mort? Ha dit «mort»? Per fi ha dit «mort»! Tan fineta que semblava la doctora i els té ben posats! (*Mirant LA QUE CANTA / CARMEN MIRANDA:*) Vicent, ens ha tocat la Carmen, quina sort!

LA QUE CANTA / CARMEN MIRANDA: Escena final: La mort.

JO: Vicent, jo em pensava que es quedaria completament adormit, com es diu això, un coma artificial... o un coma induït, això... Però no... No es vol morir, Vicent, no es vol morir!

ETNA /VICENT: Sembla que ens ho estigui suplicant.

JO: És horrorós, insuportable! L'agonia hauria de desaparèixer... Fa mil·lennis que existeix i encara a ningú se li ha acudit que és una cosa a extingir...? Estic molt cabrejada!

ETNA /VICENT: Llibert, amor meu! Allibera't! Vola, vola, preciós!

JO: Llibert, amor meu, vola! Ves-te'n...! «Ves-te'n» és una expressió lletja, és massa petit, ningú li diu a un nadó que se'n

vagi, els nadons no van enlloc, no en saben. (*A en VICENT:*) Amor, a mi no se m'ha mort mai ningú, jo només he vist morts a les pel·lícules, jo què sé com es mor la gent... ni ganes... I ho notarem que s'ha mort? Traurà la llengua, com quan de petits fèiem que ens moríem?

ETNA /VICENT: Sempre havia cregut que les famílies amb un mort entenien d'incineracions, d'enterraments, de làpides i de tràmits burocràtics. Mai no havia pensat que són tan ignorants i tan aliens a la mort com jo ara mateix.

JO: I com jo.

ETNA /VICENT: La Roser diu que ara es començarà a posar blau.

JO: Blau? No se m'havia acudit aquesta opció... Però blau, blau? Blau barrufet? O alguna cosa humana que s'aproxima al blau?

ETNA /VICENT: Suposo que serà *lo* segon.

JO: I ho notarem que és blau? Tinc por d'estar-lo mirant fixament i preguntar-me si és viu o mort. I que, al cap d'una estona, em diguin que ja fa molt que és mort...

ETNA /VICENT: La Roser conclou que, després del blau, en Llibert finalment es morirà.

JO: Vicent, això serà avui, oi? Això serà ara... això ja està... ja s'acaba... ara es morirà el meu nadó, el meu segon fill, el meu fill petit, de quinze dies, només haurà tingut quinze dies, no en tindrà ni un més. Quin dia és avui?

ETNA /VICENT: Dilluns 19 de desembre... Serà avui, 19 de desembre.

JO i ETNA /VICENT (*al mateix temps*): D'aquí a un moment, d'aquí a un moment seré un/a mare/pare orfe... orfe de

fill... orfe de fill petit... ara... ara mateix es morirà el meu fill petit... el meu petit!!! És el meu petit!!!

ETNA /VICENT (*a JO, xiuxiuejant*): Amor, els metges han tornat, són aquí al darrere...

JO: Segurament són aquí per certificar la mort, com a les pel·lis.

ETNA /VICENT: Les màquines ja no tenen alarmes i les pantalles són darrere nostre, no goso mirar-les, tinc por que, de cop, la gràfica es quedi plana i m'imagino el piiiip que no sonarà.

JO: Tinc molta por de veure com es mor, però no podria suportar no adonar-me'n.

ETNA /VICENT: Els doctors estan quiets darrere nostre, quan es moguin voldrà dir que en Llibert s'ha mort. Agafo fort la seva maneta.

JO i ETNA /VICENT (*al mateix temps*): Estic esperant... i no vull que es mori... el meu petit!!!

JO: No tinguis por, amor meu, la mama és aquí, la mama està amb tu i t'estima molt, més que res en aquest món, amor meu, no tinguis por de res.

ETNA /VICENT: Vola, vola, Llibert, vola, preciós! Té la pell de la cara tota bonica, brillant i tibant, com si li acabessin de rentar amb aigua i sabó.

JO: És blau!

ETNA /VICENT: Ja no es mou. Encara respira.

JO: Els doctors no es belluguen.

ETNA /VICENT: Llibert, no tinguis por, no tinguis por, amor meu!

JO: És blau! Tot blau! Mai l'havia vist tan bonic!

LA QUE CANTA, *encara vestida de CARMEN MIRANDA, canta una cançó de bressol. Quan acaba, ningú es mou. Silenci absolut.*

TEXT FINAL: En un moment, tot allò que fa un instant era vida, el box d'un hospital, on salven vides, no hi ha lloc amb més vida al món, s'ha convertit en una vetlla, tot és silenci, ni una pantalla engegada, ni un soroll, només les nostres llàgrimes que se senten més que mai i un nen, blau, mort, immòbil. Sembla adormit, immensament relaxat, més guapo que mai, però no, es veu perfectament: és mort!!! Ja està. S'ha acabat. I què em passa per dins? Doncs res... Res més del que ja em passava, esperava un canvi, un punt final, alguna cosa per acabar... Però no, ni tan sols la desesperació posa fi a la meva agonia... Segueixo esperant. Però ara tu, fill meu, amor meu, per fi ets lliure! Vola, Llibert, vola.

Fosc.

Llibert es va estrenar a l'Almeria Teatre el 20 de novembre del 2013 amb el repartiment següent:

Gemma Brió
Tàtels Pérez
Mürfila

Direcció: Norbert Martínez
Dramatúrgia: Gemma Brió
Escenografia: Lluç Castells
Disseny de llums: Jaume Ventura
Vestuari: Bàrbara Glaenzel
Espai sonor: Mar Orfila
So: Ramón Ciercoles
Grafisme: Laia Montanyès
Vídeo: Jordi Castells

Orígens

Gemma Brió Zamora

Llibert va ser parit amb vocació d'escenari. Des del primer moment que em vaig posar davant l'ordinador per escriure aquest text, estava fent un muntatge. És clar que tots els textos dramàtics són escrits per ser representats, però aquest s'anava escrivint a mesura que entre en Norbert i jo anàvem pensant com seria; com faríem tal o tal altra escena, com ens ho faríem perquè s'entengués el que teníem al cap, quines imatges volíem fer arribar, quines cançons ens agradaria que hi fossin i quin seria l'equip que volíem que el portés a terme. Ell seria el director i jo seria la protagonista, però tots dos el portàvem dins. I sorgia de la necessitat d'evocar un moment carregat de pensaments caòtics, racionals, contradictoris, absurds i fins i tot còmics, i de deixar testimoni, d'agrair i de denunciar. Però, un cop les paraules van anar fluïnt i els espais imaginats van anar prenent forma teatral, ens vam adonar que aquesta història ja no era la nostra, que ara corria tota sola i empenia el vol per anar molt més lluny.

Sempre vam tenir molt clar que era una peça teatral per a dues actrius i un/a músic, era un fet desitjat que no estava motivat

pel baix pressupost de la producció. La intenció no era recrear una vida d'hospital realista o televisiva, sinó submergir-nos en la ment d'aquesta mare (Ada) i sentir, més que no pas veure, la relació amb aquesta amiga (Etna), sense la qual no seria capaç de pronunciar ni mitja paraula. Una amiga que és l'ajuda, la crossa, la veu de la consciència, que la fa riure, que la fa tocar de peus a terra, que la fa volar. És l'empenta inestimable d'aquesta amiga el que fa emergir de la foscor la resta de personatges: el pare, els amics, els metges, la família... Per això ella els representa tots, no és l'actriu que fa d'Etna la que interpreta els altres personatges, sinó que és la pròpia Etna que els encarna a mode de reconstrucció dels fets. I, a partir d'aquí, la història ja és seva, de les dues: de la mare i de l'amiga. Es poden prendre totes les concessions que vulguin: poden jugar, poden carregar-la de les reivindicacions que necessitin, fer-la anar per camins imaginaris, inventar-se acudits dolents o personatges contra qui descarregar la ràbia, viatjar a temps i llocs idíl·lics on mai no les atraparà el fet *des-esperat*, riure's del mort i de qui el vetlla (mai millor dit), estirar i escurçar el temps com un xiclet en una sala d'espera mentre es pregunten què significa la paraula *esperança*, convertir-se en *showmans*, en actors de *stand-up*, en Gila o en Rubianes, omplir de claror els moments foscos, però també descobrir les profunditats de la foscor. I, entre obscuritat i claredat, la música, un element que travessa de forma transversal tota l'obra, que il·lumina moments, que xiscla i ensordeix. La música és el llenguatge a través del qual l'Ada es comunica amb el seu fill Llibert, però també és una declaració de principis. Per això no podia ser un acompanyament, una simple banda sonora, sinó que s'havia de materialitzar, i la vam convertir en un

personatge: La que canta. Ella és la segona crossa, «sense la qual no em sortirien les cançons», diu l'Ada, i acompanyarà les dues amigues durant tot el viatge, les protegirà, jugarà amb elles, farà els papers que calgui fer i les gronxarà mentre els canta una cançó de bressol, un rock o *La Internacional*.

Alguns apunts sobre el text

Gemma Brió Zamora

NOMS PROPIS

Els noms propis sempre m'han portat de cap: em costen tant com m'agraden i, en aquest text, això no ha estat una excepció. Per aquesta raó, volia fer algunes consideracions sobre la tria d'alguns d'ells.

—*Llibert i Caïm*. Crec que són prou simbòlics i parlen per si sols. Òbviament la visió del personatge de Caïm és absolutament antagònica a la visió bíblica i aquí no només el salvo, sinó que representa l'esperança d'un món feliç.

—*Ada*. Tot cercant un nom revolucionari, em vaig topar amb Spartakiada, que es posava a Rússia després de la revolució i que se solia abreviar com a Ada. Em va semblar que la referència fortuïta a, l'aleshores activista, Ada Colau també li anava perfecta al personatge. L'acció de *Llibert* transcorre durant el 2011, any de l'eclosió del moviment 15M o dels Indignats i en plena crisi econòmica. També buscava que el nom fes referència al concepte d'*espera* i em va semblar que Ada podia ser l'abreviació

de Vladimira (Vladi, Adi, Ada). Vladimir és un dels personatges que esperen Godot a l'obra de Samuel Beckett.

—*Doctora Gonyalons*. Pretenia que, d'entrada, fos un gag (el personatge de la doctora Gonyalons és el més allunyat que ens puguem imaginar del tòpic de l'actriu de musical) i que, després, el contrast en els moments tràgics sonés estrany, esperpèntic, com un musical dins d'una UCI de neonatologia.

—*Etna*. Té un caràcter volcànic i explosiu.

—*Vicent*. És un homenatge al poeta Vicent Andrés Estellés, a qui, igual que al personatge, se li va morir una filla petita (en parla a «Coral romput»).

ALTRES QÜESTIONS

—Al final de l'escena «El registre», La que canta anuncia sant Pere, com en un *show*. Aquesta presentació està basada en un petit fragment de la pel·lícula *All that jazz*, de Bob Fosse, que ens ha servit d'inspiració en molts moments, sobretot pel que fa a l'enfoc de la temàtica.

—A l'inici de cada una de les escenes del segon acte hi ha un text que es repeteix amb algunes modificacions, que van en augment. D'aquestes repeticions, quan assajàvem i per entendre'ns, en dèiem «les lletanies», perquè d'alguna manera les recorden. És un

text críptic en què importa més sentir la rutina infernal en la qual ha entrat l'Ada que entendre cadascun dels conceptes que s'esmenten. Tot i així, n'aclareixo alguns, per si es vol fer una lectura acurada del text:

- *Nevereta i tres pots buits de llet.* Quan l'Ada marxa a casa a dormir, ha d'emportar-se una nevera portàtil i uns pots esterilitzats per posar-hi la llet que es va traient cada tres o quatre hores. Quan torna a l'hospital, l'hi donen per sonda al nen.
- *El calostre congelat.* La primera llet que surt després del part s'anomena *calostre* i és molt bona per als nadons perquè té moltes propietats. L'Ada té el calostre congelat a casa i cada dia en porta una mica a l'hospital, perquè l'hi donin al nen juntament amb la llet.
- *Taquilla del Nemo.* És l'armariet que els han atorgat per deixar els abrics i els objectes personals a l'entrada de l'UCI neonatal. Cada armariet té el dibuix d'un peix diferent i el seu és el peix pallasso de la pel·lícula *Nemo*, de Disney.
- *El mòbil al cul.* L'Ada necessita portar el mòbil a sobre per comunicar-se amb l'exterior i fotografiar el nen, però no porta butxaques perquè els pantalons encara no li caben. Dins les mitges, li rellisca cames avall, per això decideix posar-se'l dins les calces, al cul.
- *Sabó blau.* Abans d'entrar a l'UCI, és obligatori rentar-se les mans fins als colzes amb un sabó blau durant tres minuts i

eixugar-se-les amb paper. Hi ha un cartell que explica com s'ha de fer. L'aigua sempre és molt calenta.

—Alguns conceptes:

- *Estrenos TV*. Era un cicle de pel·lícules melodramàtiques, normalment de temàtica de superació personal, de vegades d'ambient nadalenc, que feien a la tele els diumenges a la tarda, als anys vuitanta.
- *Box d'aïllats*. És un box individual on traslladen els pacients infecciosos o els que estan a punt de morir. En Llibert ha estat sempre en box col·lectius amb vuit o deu nens més, fins que el traslladen al box d'aïllats.
- *Carmen Miranda*. Cantant de samba i actriu brasilera dels anys quaranta. Es va fer famosa, entre altres coses, pels seus barrets de fruites. De manera onírica i surrealista, qui acompanya els protagonistes en el moment de la mort és un personatge alegre i festiu, i amb un barret de fruites.
- *Llenguatge i barbarismes*. S'ha de tenir en compte que els barbarismes formen part del llenguatge d'alguns personatges. El de l'Ada és molt planer, molt directe, i això fa que, en alguns casos, siguin necessaris barbarismes àmpliament utilitzats al seu entorn. Amb alguns termes mèdics, que ha après dels metges, és molt precisa; en canvi, amb d'altres no ho és gens perquè, fins ara, desconeixia tot aquest món.

- *Burocràcia, Església i cossos de seguretat*. Primaris, molt simples, poc flexibles i poc empàtics. Aquesta és la visió que té l'Ada d'aquests tres estaments i es manifesta en els personatges estereotipats de sant Pere, les funcionàries i el *segurata* de l'aeroport (que només veiem a través d'ella).

—A l'escena «El registre», hi ha una explosió de felicitat quan la funcionària anuncia que en Llibert ja està registrat. En el muntatge, en aquell moment, llançàvem els papers del registre que havia estat utilitzant la funcionària. Això és el que hi havia escrit:

REGISTRE D'AGRAÏMENTS		
NOM	COGNOMS	DESCRIPCIÓ
Enric	Nolla	<i>El mestre</i>
Rosa	Boladeras Domingo	<i>L'amiga</i>
Álvaro	Bartolomé	<i>El padrí farola</i>
David	Selvas	<i>L'altre padrí</i>
Ivan	Benet	
Mireia	Aixalà	
Marta	Fluvià Corominola	
Sandra	Monclús	
Julio	Manrique	
Cristina	Genebat	<i>Les referències constants</i>
Sílvia	Pérez Cruz	<i>Les cançons prestades i la de regal</i>
Sergi	Pompermayer	<i>L'entusiasta primer lector</i>
Elisenda	Masachs Serra	<i>La que era allà</i>
Tim	Vila Boladeras	<i>El nen de les xapes</i>
Josep	Domènech	<i>El deixador de coses</i>
Bernat	Fusté Pujadó	<i>L'aconseguidor</i>
Glòria	Pujadó Margarit	<i>La cuinera</i>
Neus	Pujadó Margarit	<i>La transportista, aconseguidora i iaia</i>

Els que eren allà

Norbert	Martínez Valls	<i>Els enginyers</i>	<i>Bona sort!</i>
Josep	Martínez Valls		
laia	Iona	<i>La besàvia</i>	
Eduard	Margarit	<i>El deixador d'amplis i peus de micro</i>	
Pep	Soteras	<i>El constructor</i>	
Ignasi	Miranda	<i>El noi del pedal</i>	
Joan	Arqué	<i>El cop de mà</i>	
Família	Castells	<i>Els mags i les fades de Cardedeu</i>	
Eduard	Molner	<i>El cronista virtual</i>	
Pauline	Miranda	<i>La deixadora de terres</i>	
Anna	Cuscó	<i>Les mans ajudadores</i>	
Cesc	Pastor		
Pat	Thiel		
Òscar		<i>L'incitador</i>	
Judit		<i>La complicitat i la paciència</i>	
Olga		<i>L'espantadora de fantasmes nocturns</i>	
Auxiliar	canària	<i>L'escoltadora de cançons i pallassa</i>	
Infermera	de rinxols daurats	<i>La que fa sentir únic</i>	
Infermera	de bucles negres	<i>La dolça</i>	
Infermera	alta i corpulenta	<i>La mala llet més tendra</i>	
Carmen		<i>La companyia ferma que apareix en somnis</i>	
Infermeres	del box 24	<i>La professionalitat, l'amor i el rigor (a qui se li acudeixi retallar-los el sou, li cremem la casa!)</i>	
Margarita		<i>La veritat, la humilitat, la llibertat, la cruesa i la humanitat, tot barrejat</i>	
César			
Núria	Infermera de Gine	<i>La vitalitat</i>	
Lluïsa		<i>Una altra història diferent</i>	
Pep			
Júlia			
La mare	de la Maria	<i>La que fa sentir afortunat</i>	
La mare	de la Leire		
Els pares	de l'Hugo		
L'àvia	de la Jana		
Tots els nens i nenes companys de box		<i>Els dels febles plors, els únics amics</i>	

Tres nens o nenes		<i>Els receptors de teixits</i>	<i>Correu i salteu!</i>
Núria	Losada Pla	<i>La cangur de petits i grans</i>	
Enric	Giralt Paulí	<i>La força com a exemple</i>	
Antònia	Bartolomé Suñé		
Ona	Brió Espadaler		
Abril	Giralt Clemente	<i>Els nens de les companyes de panxa</i>	
Blai			
Iu			
Sergi	Brió Zamora	<i>El creador de time-lapse i ajudador</i>	<i>L'amor incondicional</i>
Eva	Espadaler Figueras		
Pol	Brió Espadaler		
Joan	Brió Coderch		
Àngels	Zamora Alarcón		
Norbert	La vida		
Caïm	L'amor i l'alegria de viure		

Carta a l'equip

Gemma Brió Zamora i Norbert Martínez

Amics estimats:

Llibert és un acte d'amor: ho és cap a una vida que només va durar quinze dies, però també cap a una manera de fer teatre i d'estimar-lo. *Llibert* s'ha convertit en un cant a la vida que no hauria estat possible sense l'ajuda de totes les persones que van recolzar aquest projecte fins a veure'l néixer i créixer, que ens van empènyer en els moments de dubte i que van posar la vostra dedicació i professionalitat per aconseguir que volés molt alt. A hores d'ara, ens segueixen assaltant pensaments preciosos de tot el procés de *Llibert* i de tots els moments d'immensa generositat que vam viure.

Començant pel dia que la meva amiga Rosa em va suggerir que escrivís una escena i li vaig portar una obra sencera. Seguint pel dia que la Marta Fluvià ens deia que La Troca ja no tenia subvenció, que les coses estaven molt fotudes, que no sabia fins quan aguantaria la productora, però que, malgrat tot això, ella s'apuntava al carro de *Llibert* fins al final. I la primera

trobada amb la Mar Orfila (Mürfila), que va dir «sí» a l' instant, sense ni haver llegit el text, i, després de llegir-lo, a la nit, rebiem la seva emoticona emocionada (és la més tecnològica de tot l'equip, sens dubte!). I les trobades amb en Lluç Castells i la Bàrbara Glaenzel a la terrassa d'un bar molt estrany de Montgat, on els comunicàvem que no teníem ni un duro per tirar endavant *Llibert* i ells ens deien que seguien en el projecte «a totes!», fent malabars amb el vestuari i l'escenografia. I el retrobament *in extremis* de la Tàtels Pérez al pic de l'estiu, quan, al mateix moment que li passàvem el text, li demanàvem que ens donés una resposta ràpida, li preguntàvem les seves mides per al vestuari, la citàvem per fer la foto del cartell i ella ens deia «sí a tot!». I la trobada amb l'Eduard Molner al bar de La Lliga, en plena festa major de Capellades, encara commocionat per la lectura del text, que ens deia que havia tingut la idea de fer un blog amb la crònica dels assajos. I el dia de la foto enmig del camp de blat segat amb en Felipe Mena i l'Alba Nájera, que ens feien aixecar de les cadires eternament, però sabíem que la recompensa seria una foto preciosa per al cartell. I l'eficàcia, l'eficiència i la generositat de la Laia Montanyès, que, en un pim-pam, ens va fer el logo, ens va muntar les fotos i va estar sempre a l'altre costat del mail preparada per penjar, muntar i dissenyar el que calgués. I el dia que, de l'ascensor de la sala d'assaig, en va sortir en Jaume Ventura amb tot el material imaginable i més, i ens va il·luminar el camí. I la precipitació amb què vam demanar ajuda a en Jordi Castells i com, acabat d'aterrar en el projecte, ens va poder fer el vídeo i marxar volant cap a Washington. I la rapidesa de l'Oriol Rufach, que, en quatre dies frenètics, anant de Lleida a Barcelona i tornant,

es va aprendre la funció com si res i va ser el nostre tècnic. I l'eficiència de la Claudia de Anta, que ens va maquillar com si no anéssim maquillades. I les ajudes per acabar de posar-hi el llaç de la Noe Alesan, la Mireia Farrarons i la Maria Darnell, que ens van deixar estrenar amb la tranquil·litat de saber que elles muntarien l'entorn adequat. I l'anècdota del dia de l'estrena amb el Ramón Ciercoles, que va canviar la pila de la guitarra de la Mar a tota velocitat als cinc minuts de funció sense que ningú se n'adonés. I la incorporació d'en Xarli, l'alegria dels bolos, i de l'Arnau Planchart, la salvació tècnica de la gira. I en Jordi Caselles, que va traduir el text al castellà enmig d'una primavera pirinenca, perquè *Llibert* pogués esdevenir *Liberto*.

Hem seguit revivint tots aquests moments i molts d'altres amb l'alegria immensa de saber que us tenim a tots d'amics i que no ho oblidarem mai. Us estimem molt!

I gràcies a l'Almeria Teatre, a La Perla 29 i al Teatro de La Abadía per acollir-nos a casa seva.

I a Bitò Produccions, La Troca Promocions Artístiques, Badalona Cultura, La Brutal, Les FurCia's i als cent disset micromecenens per les seves col·laboracions desinteressades.

Con un par (o varios)¹

Marcos Ordóñez

Llibert, el debut como dramaturga de la actriz Gemma Brió, es una de las funciones más duras, conmovedoras, valientes y poderosas que he visto últimamente. El teatro se inventó para cosas así, nacidas de la necesidad vital, de la urgencia expresiva. Como nadie quería producir este espectáculo, el equipo buscó financiación por micromecenazgo y lo presentaron en el Almería Teatro de Barcelona, puro *off*, casi de puntillas. Llenaron y quedó gente fuera, pero, por suerte, La Perla 29 les acogió en la cripta de la Biblioteca de Catalunya.

Llibert narra quince días en la vida de una pareja que ha tenido un hijo con daños cerebrales irreparables, un hijo condenado a ser un muerto en vida. Tres actrices en escena. Gemma Brió interpreta a Ada, la madre, y recorre un escarpado zigzag de emociones: la explosión de felicidad inicial, los diagnósticos equivocados, la esperanza menguante y la dolorosa certeza de que lo mejor es que muera, pues cuando unos padres dan a su

¹ Text publicat originalment al diari *El País*, l'1 de maig del 2014.

hijo el nombre de Liberto es una ironía atroz que el destino quiera hacerle vivir en la peor de las prisiones.

Brió es la voz que narra su desventura, que se debate entre esos estados cambiantes de hora en hora, que dibuja fugas imaginarias, atenazada por la espera y las telarañas burocráticas. Una voz dulce y rebelde, que le canta a su hijo *Cachito*, de Nat King Cole, a guisa de nana y *Sin embargo te quiero* cuando recibe la noticia fatal y *La Internacional* para animarle al combate; una voz furiosa como la de Antígona, enfrentándose luego al *segurata* del aeropuerto que no le deja pasar la caja con el cuerpo, pero que sabe agradecer la entrega vocacional de los médicos y las enfermeras cómplices; una voz sarcástica («Parece que hay un complot de la Generalitat contra la infancia: han decidido no pagar horas extras ni a maestros ni a pediatras»); una voz que escupe invectivas empapadas en humor vitriólico («Si tiene medio cerebro, siempre podrá ser empresario teatral»), en la línea de la memorable *A day in the death of Joe Egg*, de Peter Nichols; una voz desesperada que no quiere rendirse.

No menos compleja es la labor de Tàtels Pérez, que encarna a la volcánica Etna, su mejor amiga, y a Vicente, el compañero de Ada (de presencia más fugaz, porque la madre es el centro absoluto del relato), y a los amigos, y al personal hospitalario, y al mismísimo san Pedro a las puertas del cielo. Mürfila, tercera en concordia, es actriz, cantante y guitarrista, y su espléndido trabajo consiste en sembrar, hacer crecer o subrayar atmósferas con su voz y su música: un repertorio que va desde *Top of the World*, de los Carpenters, himno a la maternidad feliz, pasando

por la versión casi punk de *Wild Thing*, un trallazo eléctrico cuando el cielo comienza a cargarse de nubes oscuras, hasta el responso de *Always on my Mind* (que nunca podré volver a escuchar igual que antes) atravesando la escena final como una aguja de hielo en la nuca.

Me gusta mucho la forma de *Llibert*. El patrón de este tipo de duelos suele seguir una estructura de voz única y cronológica, como *El año del pensamiento mágico*, de Joan Didion, pero aquí hay avances en el tiempo (el episodio del aeropuerto), multiplicidad de voces, narración en segunda persona, interpelaciones al público (que pasan a ser personajes/interlocutores), vuelos de la imaginación y canciones que (pura esencia de musical) prolongan lo que la palabra no llega a expresar. Pegas (mínimas): algún enmarañamiento y, para mi gusto, el cliché reduccionista de confundir a Dios con lo peor de su Iglesia.

Norbert Martínez, el director, imprime un ritmo y una intensidad constantes, que evitan cualquier hamacamiento en el dolor. Parece ser, por desgracia, que ese terrible infortunio les sucedió a Gemma Brió y a su compañero, pero no han querido comerciar promocionalmente con ese dolor llevando el agua confesional a su molino, lo que subraya, por si hiciera falta, la honestidad de la propuesta. Comprendo el interés periodístico (y del propio público) porque, ante el vínculo autobiográfico, el coraje parece duplicarse: hay que tener mucho valor, pensamos, para revivir tamaña desventura cada noche, aunque tal vez la repetición contribuya a cauterizar la herida. En todo caso, no es ese el asunto. La autora daba en el clavo al plantear

en una entrevista reciente: «¿Cambiaría algo si dijera que todo es inventado? ¿El espectáculo perdería verdad?». Porque aquí no se trata de celebrar tan solo su coraje humano, sino, sobre todo, de aplaudir su valor artístico.

Hace falta un corazón fuerte para abordar esa historia y también para verla en escena. La tensión emocional sube muchos grados en el último tercio, cuando Ada y Vicente se atreven a desear la muerte del hijo, pero topan con la ley, que les aboca a algo mucho más espantoso: la espera del empeoramiento. En esa última parte me pregunté: ¿Es necesario que asistamos a la agonía del niño? ¿No es ir demasiado lejos, no se roza ahí un poco la obscenidad? Preguntas, creo yo, legítimas, es decir, de legítima defensa. Luego pensé que una de las razones de la fuerza, del impacto, de *Llibert* es que va muy lejos, más allá de lo imaginable, de lo representable, y con una absoluta naturalidad, sin ponerse escarapelas transgresoras. Esa parte me pareció durísima, en términos humanos y dramáticos, pero mi respeto es absoluto, porque en ningún momento te hace poner en duda su decencia. Creo que no hay explotación sentimental porque *Llibert* es una tragedia, y toda tragedia necesita una verdadera catarsis para llegar a la confortación, a la comunión del sentimiento. Catarsis a caballo de emociones entrelazadas, superpuestas: dolor rabioso por esa muerte y por el hecho de que sus padres (ya nosotros, pues miramos y lloramos con sus ojos) hayan de contemplarla; liberación cuando la pobre criatura («¡Vuela, Llibert, vuela!») escapa de la indigna vida que le esperaba. Y pienso que, en definitiva, el hecho de mostrar esa agonía quizá sirve para apoyar la reivindicación de la eutanasia que propone la autora: evidenciar

lo que podría haberse evitado con una simple inyección. Suelo ponerme en pie para aplaudir cuando termina una función que me ha sacudido, pero esta vez me quedé clavado en la butaca. No olvidaremos *Llibert*.

Aquest llibre ha estat compaginat
amb la tipografia Bembo en cos 11,4
i s'ha imprès amb un paper òfset cru
de 88 grams.

Una mare relata els primers i últims quinze dies de vida del seu nadó: un terratrèmol emocional entre l'explosió de felicitat inicial, les primeres complicacions, l'esperança cada cop més baixa i el convenciment que el millor per al petit Llibert és la mort.

Un text valent i commovedor, nascut de la necessitat, que recull les contradiccions ètiques de la pròpia existència i aconsegueix donar forma a un dolor tan gran com el de la mort d'un fill. Entre la tragèdia i sorprenentment també l'humor, *Llibert* és sobretot un cant a la vida.

PVP: 12,50 €

www.comanegra.com

Diputació
Barcelona

Institut del Teatre

comanegra